

RITRATT BI STORJA

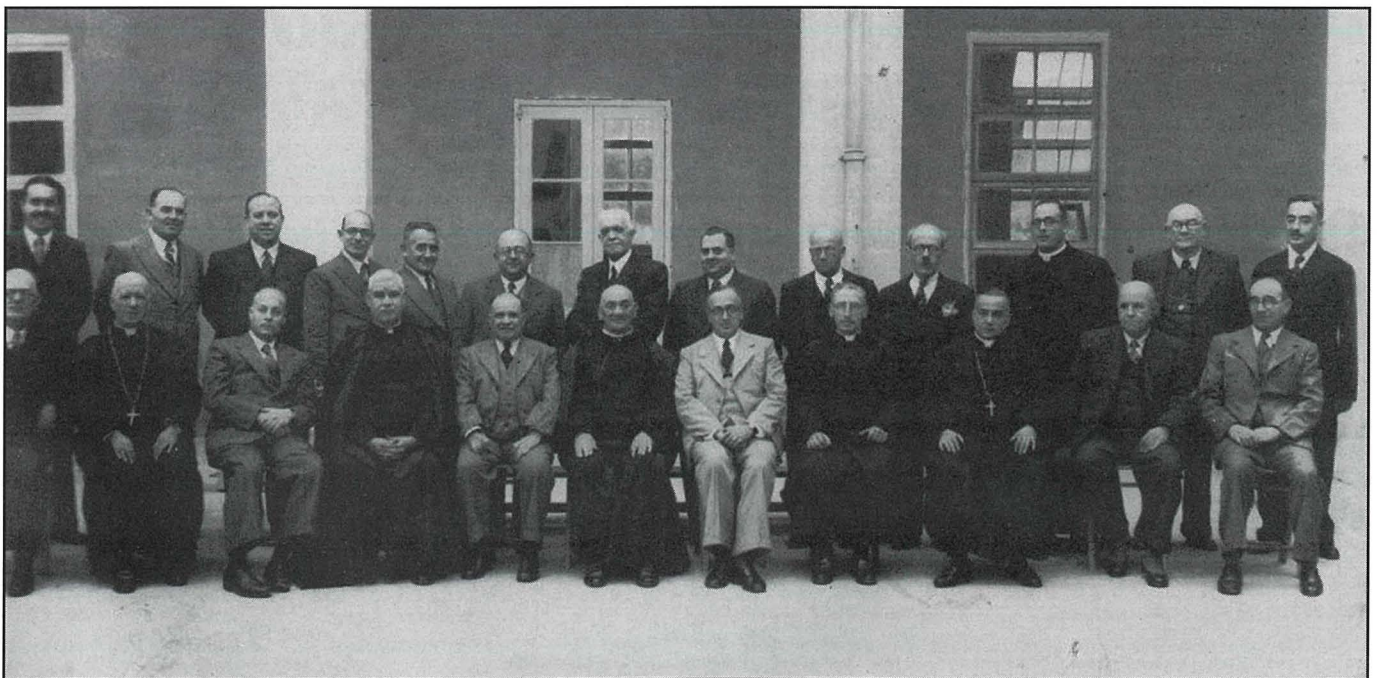
Dr Raymond Mangion B.A.(Hons), M.A. (Storja), LL.D., D.Phil (Oxon.)

Il-Floriana hija storikament belt li twieldet fis-seklu tmintax, fiż-“żminijiet moderni” tal-istorja ta’ Malta, u hija topografikament belt imdawra bil-ħitan tas-swar. Madanakollu, il-belt iddedikata lill-ewwel qaddis Malti San Publuju hija waħda mill-bliet li għandha biex tiftaħar għall-poplu tagħha fuq il-livelli kollha ta’ gruppi u individwi, kemm tal-moħħ kif ukoll tas-sengħa, sew tal-professjoni, sew tal-mestier. Il-Floriana ddomm għajjiet mill-isbaħ ta’ entitajiet u personalitajiet li gġemmlu l-annali tat-tifkiriet tal-imghoddi tagħha. Fortunatament, bosta Furjanizi għadhom jgħożžu fl-għamajjar tagħhom għadd sabih ta’ fotografiji li jfakkru avvenimenti ta’ għaqdiet u nies li ħadmu qatigh f’art twelidhom. Is-Sur George Borg għaddieli ritratt li ttiehed fl-okkazjoni tal-gublew tad-deheb tas-sacerdozju ta’ Dun Gwann Borg fl-aħħar tal-1947 (ritratt taħt), wiehed mill-membri tal-kleru l-iktar magħrufin fil-Floriana fl-ewwel nofs tas-seklu għoxrin.

Ġemgħa ta’ persunagġi distinti – erbgħa u għoxrin b’kollox – fosthom dinjitarji li kienu jokkupaw karigi għoljin fi hdan l-Istat u fil-Knisja u ġentlomi important mill-Floriana, jidhru f’dan ir-ritratt. L-ismijiet tagħhom huma kif ġej: (bil-wieqfa): l-avukat Dr Victor Frendo LL.D., in-negozjant Robert Borg, is-surmast tal-iskola u kittieb il-Kavallier Emmanuel Tonna, il-Kommandatur Toninu Agius, is-Sur

Carmelo Penza, it-tabib Dr Edgar Cesareo M.D., l-avukat Dr Henry Frendo LL.D., it-tabib Dr John Cesareo M.D., il-prokuratur legali s-Sur Ettore Caruana Scicluna, il-prokuratur legali Emmanuel Quattromani P.L., Dun Manwel Buhagiar, is-Sur Pawlu Borg, u s-Sur Pawlu Vella, neputi ta’ Dun Ġużepp Borg; (bil-qiegħda): is-Sur John Brennan, Direttur ta’ l-Edukazzjoni, Monsinjur Dun Nerik Bonnici, l-imħalléf Dr Antonine Montanaro Gauci, l-arċipriet Dun Angelo Ghigo, il-perit Manwel Borg, Dun Ġużepp Borg, il-Kommandatur Edgar Montanaro, il-Kanonku Dun Emmanwel Bartoli, Monsinjur Dun Carmelo Bonnici, il-Prim Imħalléf Sir George Borg, u fl-aħħarnett l-avukat Dr Ġużeppi Caruana Colombo.

L-avukat Victor Frendo huwa l-ewwel individwu li jidher jippoza bilwieqfa. Huwa kien twieled il-Floriana u kien gejj minn familja – magħrufa bħala “tal-Malata” – li kienet l-iktar familja qadima fil-professjoni legali, tant li r-razza tiegħu kellha mill-inqas avukat minn ġidd għal ġidd għal hames darbiet. Huwa kien iben l-avukat Henry Frendo, li jidher fl-istess ritratt, u Stella mwielda Degaetano. Huwa kellu wkoll in-nannu tiegħu li kien l-avukat Giuseppe Frendo kif ukoll lill-bużnannu Francesco u lill-bużbużnannu Giuseppe li kienu wkoll avukati. Infatti, huwa kien f’linja diretta ma’ wiehed mill-kapijiet tal-battaljuni u fost l-eroj Maltin fl-imblokk tal-Francizi fl-1798 –

il-bużbużnannu Giuseppe. Dr Victor Frendo studja fil-Liceo u fl-Università ta' Malta fejn iggradwa fil-Ligi fl-1946. Huwa żżewweġ lil Marguerite mwielda Borg u fost l-ulied nibtet ġenerazzjoni ġdida fl-avukatura tal-pajjiż. Huwa pprattika l-professjoni ta' avukat iżda serva fl-Uffiċċju tal-Avukat Ġenerali mill-1960. Huwa miet fl-1979.

In-negozjant Robert Borg jidher it-tieni bilwieqfa hdejn Dr Victor Frendo fil-filliera ta' persunaġġi bilwieqfa. Is-Sur Robbie tweled il-Floriana u kien ewlieni u magħruf hafna fil-qasam tiegħu mhux biżżeġ fil-Floriana iżda fl-erba' rkejjen tal-pajjiż. Huwa kien mill-familja Borg "Tal-Qix"

li tradizzjonalment kienet minn Birkirkara u kellha anki avukati fil-ġenerazzjonijiet tas-seklu dsatax. Is-Sur Borg kellu d-ditti, 'Antonio Ellul & Fils' u 'Borg & De Gaetano', li kienu bbażati x-xatt tal-belt Valletta u x-xatt tal-Marsa iżda huwa kellu wkoll l-ispizeriji 'White

Cross Pharmacy' fi Triq in-Nofs in-Nhar il-belt Valletta u r-'Red Cross Pharmacy' fil-Pjazza ta' Bormla. Huwa kien membru parlamentari mal-PN fil-legislatura 1951-1953 u kien President tas-soċjetà filarmonika Vilhena tal-Floriana u tal-Floriana F.C. Huwa żżewweġ lil Mary xebba Busuttil u kellhom tliet ulied fosthom is-Sur George li għaddieli dan ir-ritratti.

Il-Kavallier Emmanuel Tonna huwa t-tielet wiehed bilwieqfa. Huwa Furjaniż li matul il-medda tas-snin spikka għall-kontribut imlewwen li ta lil belt twelidu kemm bhala

għalliem kif ukoll bhala kittieb, u li jinhtieg paġni shaħ biex jitnizzel iswed fuq l-abjad. Is-'Sur Lolly' kien il-Kap tal-Iskola Primarja tal-Floriana kif għadhom jiftakruh bosta Furjaniżi li twieldu wara t-Tieni Gwerra Dinjija. Huwa kien mohħu dejjem fuq il-wirt

għażiż tal-Floriana. Malli faqqa' dak il-kunflitt armat internazzjonali, huwa kien ippropona li jitqieghed 'blast-wall' quddiem in-niċċa ta' San Publu. Allaħares il-Furjaniżi ma mxewx fuq il-parir tiegħu għaliex meta l-knisja kienet ibbumbardjata u mietu bosta nies, l-istatwa tal-Qaddis Malti u Patrún tal-Floriana kienet tispicċa meqruda.

Il-Kavallier Tonna niseg għadd sabiħ ta' kitbiet dwar aspetti diversi minn ġrajjet il-Floriana. Huwa hadem bla waqfien għall-ġid ta' bosta ferġat mill-ħajja soċjali tal-Floriana, speċjalment tal-anzjani Furjaniżi, u laħaq il-milja tal-ħajja ċivika u pubblika tiegħu wara t-Tieni Gwerra Dinjija. Ftit jafu jew jiftakru li s-Sur Tonna kien dak il-persunaġġ li beda l-'Community Chest Fund' li tant tagħmel ġid f'pajjiżna. Madanakollu, il-vjaġġ fil-passat tal-Floriana qabel u wkoll wara t-Tieni Gwerra Dinjija jissokta fi programm ieħor tal-festa.

Il-Kommandatur Antonio Agius jidher ir-raba' bilwieqfa. Huwa tweled fil-Floriana fl-1899 u sa minn żokortu kien bniedem attiv ferm, speċjalment fejn jidhlu l-interessi ta' belt twelidu. "Is-Sur Toninu", kif kien affezzjonament magħruf, kien edukat fl-iskola primarja tal-Floriana u fis-Seminarju li kien jinsab ukoll hawnhekk. Huwa hadem bhala Manager fil-Garaxx ta' Muscat iżda kien ukoll Assistant Skriván Prinċipali fl-Armata. Huwa kien ukoll ġurnalist *freelance*. Huwa kien Rettur tal-Fratellanzi tal-Beata Verġni tar-Rużarju, San Publiju

u tas-Sagrament Imqaddes fi hdan il-knisja arċipretali tal-Floriana. Huwa kien President tal-Vilhena Band Club, l-ewwel President tal-Azzjoni Kattolika, kif ukoll ko-fundatur tal-Kumitat Ċiviku tal-Floriana. Huwa kien wiehed mill-promoturi ewlenin tal-festa tal-Floriana matul is-seklu għoxrin. Huwa kiteb għadd ta' xogħlijiet b'tematika reliġjuża u storika. Huwa kien figura prominenti hafna fil-qasam filantropiku u hadem qatigh fi hdan il-Moviment Azzjoni Soċjali u fil-Caritas Internationalis.

Is-Sur Carmelo Penza, bil-wieqfa wara

l-Kommandatur Agius, twieled Ħal Tarxien iżda bosta kienu jqisuh bhala wild il-Floriana minhabba li ghex u ddedika hajtu għall-Floriana. Huwa kien jattendi l-iskola primarja ta' Ħal Tarxien iżda mbagħad daħal apprendist fil-gonna botaniċi u fl-Università ta' Malta. Huwa kellu hrara kbira lejn l-istudju tal-flora u integra intimament fil-hajja tal-Floriana meta huwa lahaq bhala l-gardinar tal-gnien "tal-Argotti" fl-1907 u kuratur tal-istess sit fl-1918 fejn huwa serva għal kwazi hamsa u tletin sena. Huwa kien meqjus bhala wiehed mill-aqwa speċjalisti fil-qasam u kien anki lettur fis-suġġett fl-ogħla istituzzjoni edukattiva tal-pajjiż. Huwa kien membru f'diversi soċjetajiet tal-ortikultura lokali u internazzjoni iżda kien ukoll membru f'għadd ta' ghaqdiet fil-Floriana. Huwa kien wiehed mill-uċuħ l-iktar familjari fost il-Furjaniżi u dawk kollha li kellhom għal qalbhom il-gonna u l-istudji botaniċi u ortikulturali.

Is-sitt persuna li jidher bilwieqfa huwa t-tabib Dr Edgar Cesareo M.D. Huwa kien wiehed mill-membri tobbi ta' familja storikament mill-Floriana u wiehed mill-qasam mediku li baqgħu jissemmew bhala wlied ta' gieħ mill-Floriana. Huwa kien hu Dr John Cesareo u kien prim kuġin ta' Dr Victor Cesareo. Huwa kien nisel ta' familja li waslet f'Malta mill-Italja fiż-żmenijiet tal-movimenti nazzjonalistiċi fil-peniżola u fil-bqija tal-kontinent f'nofs is-seklu dsatax. Huwa kellu l-kapostipite f'Malta lil Giuseppe Cesareo li kien rifugjat politiku li niżel Malta matul iż-żmenijiet tal-Qawmien fl-Italja fl-1848. Huwa kellu lil nannuh Gaetano Cesareo li kien hu Paolo, poeta ta' stoffa fil-lingwa u l-letteratura Taljana.

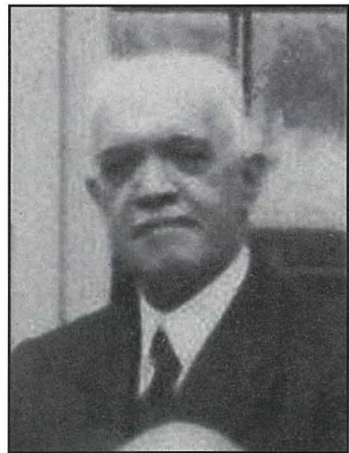

Dr Edgar kien District Medical Office jew aħjar tabib tal-Gvern u kien ipogġi fil-Berġa

tal-Gvern li flimkien mal-Għassa tal-Pulizija kienet sewwa sew quddiem l-Argotti fejn hemm l-iskola primarja. Huwa kien habib hafna tat-tabib Dr Charles Zanghi u l-perit Manwel Borg li kien miżżewweġ għand il-familja Cesareo, u kien jiforma parti minn klikka ta' professjonisti mill-Floriana li kienu qrib hafna ta' xulxin fil-funzjonijiet kollha tal-Floriana u f'mument ta' passatemp bħal meta kienu jiltaqgħu biex jilagħbu l-karti fil-parapetti ta' hdejn id-dar ta' Dr Herbert Ganado. Dr Edgar kien President tal-Banda Vilhena bejn l-1956 u l-1960. Huwa kien iħobb ipogġi fil-ħanut tax-xorb tas-Sur Kalanġ Sultana u tilef hajtu meta ntlaqat minn karrozza waqt li kien qiegħed jaqşam Triq Sant'Anna.

Is-seba' persuna li jidher bilwieqfa fir-ritratt huwa l-avukat Henry Frendo, missier l-avukat Victor. Huwa studja fil-Garrison School fil-Floriana, fil-Liceo u fl-Università ta' Malta mnejn iggradwa Duttur tal-Ligi fl-1910. Huwa kien avukat popolari hafna, speċjalment fil-Floriana, belt twelidu. Huwa kien juri versatilità kbira fil-każijiet li kien ikun involut fihom u kien figura

prominenti bil-bosta fl-awli u fil-kurituri tal-qradi fejn ma kienx jomgħod kliemu kulmeta membru tal-professjoni kien juri nuqqas fix-xjenza ġuridika. L-avukat Frendo kien ukoll attiv fil-qasam politiku, soċjali u kulturali. Huwa kien l-ewwel Segretarju tal-Partit Laburista bejn l-1920 u l-1924. Huwa kien President tal-Banda Vilhena tal-Floriana u Vici-President tal-Banda Filarmonika La Valette tal-belt Valletta. Barra minn hekk, huwa kien Segretarju tal-Kamra tal-Avukati u tal-Unione Cantanti Orchestre Maltesi. Huwa kien membru ta' għadd ġmielu ta' kumitati fosthom is-Società San Vincenz De Paule. Fl-1942, huwa kien maħtur Imħallef Supplementari. Huwa rtira minn kull attività pubblika fl-1958 u miet erba' snin wara.

Dr John Cesareo, hu Dr Edgar, huwa t-tmien personalità li jidher bilwieqfa fir-ritratt. Huwa twieled il-Floriana u studja fl-Università ta' Malta mnejn iggradwa fil-medicina u l-kirurgija fl-1928. Huwa kien tabib li jipprattika b'mod Ġenerali għalkemm kien jiffoka hafna

Dr John Cesareo, hu Dr Edgar, huwa t-tmien personalità li jidher bilwieqfa fir-ritratt. Huwa twieled il-Floriana u studja fl-Università ta' Malta mnejn iggradwa fil-medicina u l-kirurgija fl-1928. Huwa kien tabib li jipprattika b'mod Ġenerali għalkemm kien jiffoka hafna

fuq il-maternità u l-pedjatrija. Huwa kien magħruf ferm fejn jidhol il-mard u l-kura tat-trabi. Huwa kien iservi mill-ispizerija "Vilhena Dispensary" fejn kien u j p o g g i l-Professor Romeo Vincenti u Dr Charles Zanghi. Dr John Cesareo kien magħruf hafna

ghas-servizzi tiegħu u kellu klijentela kbira fost il-Furjaniži. Huwa ma kien attiv xejn fil-hajja soċjali u kulturali tal-Floriana iżda kien popolarissimu daqs hu Dr Edgar Cesareo kemm għaliex kien ġej minn familja li kienet tradizzjonalment benefattriċi fost il-foqra tal-Floriana u kemm għaliex kien baħbuħ u mfittex hafna mill-Furjaniži għall-prevenzjoni tal-mard u l-kura ta' saħhithom. Huwa kien ikun dejjem mistieden f'kull funzjoni tal-Floriana u għadu fil-memorji sbieh ta' bosta Furjaniži.

Il-prokuratur legali Ettore Caruana Scicluna jokkupa d-disa' pożizzjoni bilwieqfa fir-ritratt. Huwa twieled l-Isla u kien iben l-avukat

Giuseppe Caruana Scicluna. Huwa studja fl-Università ta' Malta mnejn kiseb id-diploma ta' prokuratur legali. Huwa kien bniedem serju hafna fil-qasam tiegħu. Infatti, huwa kien ukoll igawdi fama fil-qasam legali fi zmien meta l-prokuraturi legali kellhom

prattika wiesgħa hafna fil-qrati tal-magistrati jew inferjuri. Ettore flimkien ma' Manwel Quattromani kien fost l-iktar magħrufin fost il-membri tal-professjoni tiegħu. Huwa kien kollega intimu ta' Manwel. Ettore ma kienx jinvolvi ruħu fil-hajja soċjali tal-Floriana iżda kien meqjus bhala persunaġġ importanti fost il-Furjaniži. Ettore kien għamel zmien joqgħod fi Triq il-Kapuċċini fejn miet għażeb fl-ghomor ta' 85 sena.

L-għaxar persunaġġ huwa l-prokuratur legali Emmanuel jew Manwel Quattromani li kien

ukoll bniedem serju fil-professjoni iżda ta' karattru mill-iktar pjaċevoli fil-hajja privata tiegħu u popolari immens fil-Floriana fejn twieled. Difatti, huwa kien imfittex hafna għall-ghajnuna legali fost il-foqra tal-Floriana. Huwa serva fil-qrati tal-magistrati għal bosta u bosta snin

u għamel tletin sena President tal-Kamra tal-Prokuraturi Legali. Huwa kien fil-hin qiberu tiegħu jhobb jaqra u jikteb il-letteratura. Huwa kien saħansitra jinseg il-poeziji li kien ixandar fl-Almanakk Malti li kien johroġ kull sena. Il-prokuratur legali fittex li jagħmel traduzzjoni għall-ilsien Malta ta' Gerusalemme Liberata ta' Torquato Tasso iżda ma lahaqx temmha. Huwa kien mizzewweg lil Dolores Marotta mwielda Enriquez li kienet minn Tas-Sliema.

Il-Wisq Reverendu Dun Emmanuel Buhagiar jew "Dun Manwel" huwa l-hdax-il individwu bilwieqfa. Huwa kien iben Elia Buhagiar mill-familja "Ta' Dimitri", u wild iehor denju tal-Floriana. Huwa sar sacerdot fl-1943. Huwa kien digà ntefa' b'ruhu u ġismu għall-hidma spiritwali u pastorali tal-Floriana. Huwa kien Kappillan tal-Floriana F.C. u tal-Floriana Ajax, u lahaq minnufih Viċi-Parroku tal-post. Huwa kien ġeneralment iqaddes tas-7.00 filgħodu, u kiseb popolarità kbira fost il-poplu ta' belt twelidu. Huwa kien joqgħod fi Triq Sarria. Huwa kien

jagħmel tajjeb għan-nuqqas ta' Dun Pawl Portelli li miet fl-eqqel tat-Tieni Gwerra Dinjija. Madanakollu, il-missjoni li l-Mulej afdalu f'din id-dinja kienet wahda qasira li temm bla mistenni. Huwa miet traġikament meta kellu biss 38 sena fit-9 ta' Settembru 1953. Huwa kien qieghed jghum hdejn Għar id-Dud, Tas-Sliema, meta baħar qawwi hafna ma halliehx jitle' l-art, hassu hażin, u tilef hajtu. Dakinhar huwa kien flimkien ma' Lino Buhagiar, li eventwalment emigra u miet il-Kanada, u

l-avukat Dr Joe Brincat li dak iż-żmien kien għadu tifel.

It-tmax-il persuna bilwieqfa fir-ritratt huwa s-Sur Pawlu Borg li kien hu Dun Ġużepp Borg li jidher bil-qieghda fin-nofs fost il-kongregati.

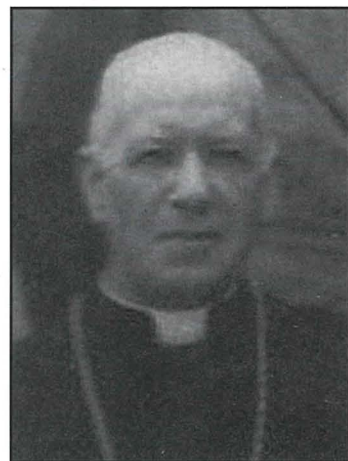
Huwa kien raġel ta' familja rispettata u rinomata hafna fil-Floriana. Huwa ma kellu l-ebda parentela mas-Sur Robert Borg. Huwa kien bhala professjoni jiggstixxi hant tal-kafè bi shab ma' hatnu Walter Micallef – hu l-mara tieghu Lily – li kien jismu appuntu l-“Micallef Bar” –

bieb ma' bieb mal-bini tal-qrati fi *Strada Reale* (illum Triq ir-Repubblika) fil-belt Valletta, liema hant kien ferm popolari, l-iktar mal-avukati u l-prokuraturi legali. Huwa rama b'hant iehor – is-“Central Cafè” – fi Triq il-Merkanti kantuniera ma' Triq Britannia (illum Triq Melita) biswit il-knisja ta' San Gakbu wara li l-milqgħa tal-ghajxien tieghu u tal-familja fit-triq ewlenija tal-kapitali kien hadhielu l-gvern biex ikabbar is-sede tal-gustizzja. Huwa miet ftit xhur wara li miet huh Dun Ġużepp sewwa sew fis-7 ta' Ġunju 1948. Is-Sur Pawlu Vella, li jidher magħenbu, u li huwa l-aħħar figura li jidher bilwieqfa, kien trabba minn Reverendu Dun Ġużepp Borg u kien jahdem bhala Messaġġier il-Liceo. Pawlu, li miet għażeb, ma kienx jinvolvi ruhu f'attivitajiet soċjali fil-Floriana għalkemm kien qarib ta' Dun Ġużepp Borg.

John Brennan, l-ewwel persunaġġ bilqieghda fuq ix-xellug, twieled f'Kilkenny, fl-Irlanda ta' Fuq. Huwa nhatar Surmast tal-Ingliz fil-Liceo ta' Malta fl-1921 u kien wiehed milli spikka fi żmien ir-riformi fil-qasam tal-edukazzjoni fl-era tal-gvern responsabbli. Fl-1943 huwa lahaq Direttur tal-Edukazzjoni flok il-mejjet Dr Albert Victor Laferla li huwa storikament meqjus bhala l-aqwa riformatur tal-edukazzjoni f'Malta fis-seklu għoxrin. Huwa, għalhekk, lahaq fl-oghla kariga fil-qasam tal-edukazzjoni tal-pajjiż fl-eqqel tat-tieni gwerra dinjija u kellu jikkonfronta problema kbira, jigi fieri dik li jakkomoda 37,000 tifel fi skejjel li hafna minnhom kienu mgarrfin jew jintużaw fl-emergenza. Brennan żviluppa sistema, li huwa sejjes fuq il-prinċipju ‘Half the loaf is better

than no bread at all’, li biha 30,000 student setghu jircievu 24 siegħa ta' edukazzjoni fil-gimgha filwaqt li l-bqija jircievu 15-il siegħa fil-gimgha. Huwa qieghed il-klassijiet tal-*infants* fuq bażi *part-time* biex b'hekk l-istess klassi, apparat u għalliem iservu żewġ gruppi ta' tfal. Fl-1947 huwa hejja rapport intensiv fuq l-edukazzjoni f'Malta minn meta kien inghata l-hatra, u qal li s-sistema tieghu kellha tibqa' hekk fil-gejjieni.

Monsinjur Nerik Bonnici huwa t-tieni persunaġġ bilqieghda u l-hmistax-il wiehed fil-grupp. Huwa twieled il-Floriana u huwa wiehed mill-ulied denji ta' Città Vilhena. Huwa studja fl-Università ta' Malta fejn kiseb il-Bacellerat fid-Drittu Kanoniku u d-Dottorat fid-Divinità, Huwa kien ordnat sacerdot fit-18 ta' Dicembru, 1915. L-ewwel nett, ‘Dun Nerik’, kif kien magħruf popolarment, kien Kanonku Teżorier tal-Kapitlu tal-Insinjri Kolleġjata u Bażilika tal-Isla, liema titlu kien jappartjeni bhala benefikat lill-familja tieghu ta' origini Sengleana. Huwa serva ta' Kappillan fil-parroċċa ta' Raħal Ġdid mill-1917 sal-1921, f'liema perjodu qasir huwa beda jigbor il-flus biex jinbena l-maqdes maestuż iddedikat lil Kristu Re. Huwa kien ukoll Kappillan ta' San Pawl, ir-Rabat. Huwa kien ukoll nominat Rettur tas-Seminarju. Dun Nerik kien amministratur kbir u l-kapaċitajiet tieghu fix-xjenza u l-arti tat-tmexxija wassluh biex jilhaq karigi għoljin hafna fil-gerarkija tal-Knisja Kattolika f'pajjiżu. Huwa lahaq Monsinjur tal-Kapitlu tal-Kattidral u saħansitra Kanċillier tal-Kurja Arċiveskovili. Huwa kien ukoll Koadjutur ta' Monsinjur Pawlu Galea fl-1929.

L-Imħallef Antoine Montanaro Gauci huwa t-tielet bil-qieghda fil-grupp. Huwa kien wild ir-Rabat ta' Malta, iggradwa fil-Ligi mill-Università ta' Malta fl-1923 iżda minnufih daħal fil-politika mal-Constitutional Party ta' Sir (iktar tard Lord) Gerald Strickland u kien elett bhala deputat fl-Assemblea Legislattiva fl-1927. Huwa kien maħtur Speaker tal-Kamra tad-Deputati u Speaker. Huwa nhatar Imħallef u b'rihet t'hekk irtira kmieni mill-politika. Huwa kellu karriera brillanti bhala

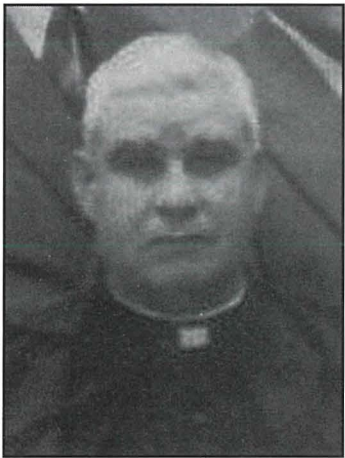
L-Imħallef Antoine Montanaro Gauci huwa t-tielet bil-qieghda fil-grupp. Huwa kien wild ir-Rabat ta' Malta, iggradwa fil-Ligi mill-Università ta' Malta fl-1923 iżda minnufih daħal fil-politika mal-Constitutional Party ta' Sir (iktar tard Lord) Gerald Strickland u kien elett bhala deputat fl-Assemblea Legislattiva fl-1927. Huwa kien maħtur Speaker tal-Kamra tad-Deputati u Speaker. Huwa nhatar Imħallef u b'rihet t'hekk irtira kmieni mill-politika. Huwa kellu karriera brillanti bhala

gudikant fil-Qrati ta' pajjiżu minbarra li spikka fid-diversi hatriet li kellu. Huwa ppresjeda numru sabiħ ta' fora ġudizzjarji u bordijiet fosthom it-Tribunal tal-Arbitraġġ ta' Malta u l-Kumitat ta' Inkjesta fl-Amministrazzjoni tal-Ġustizzja f'Għawdex. Huwa

okkupa l-presidenza ta' għadd ta' soċjetajiet u assoċjazzjonijiet li kienu jvarjaw minn dawk kulturali għal dawk kummerċjali u li kienu jinkludu r-Royal Library Management, l-Archives Advisory Committee, il-Socjetà tal-Arti, Manifattura u Kummerċ, ir-Royal Overseas League Club, Malta Branch u l-Awtorità tax-Xandir. Huwa kien nominat Kommendatur tal-Ordni tal-Imperu Inġliż u* Kommendatur tal-Ordni ta' San Gwann ta' Ġerusalemm.

Dun Angelo Ghigo huwa r-raba' persuna li tidher bilqiegħda. Huwa twieled l-Imqabba minn familja reliġjuża hafna li influwenzat il-karattru tiegħu. Huwa studja biex isir qassis u ħa l-presbiterat tiegħu fl-1919. Huwa kien destinat li jilhaq gradi għoljin fil-ġerarkija ekklesjastika. Huwa ngħata l-pussess bħala l-mexxej spiritwali ta' Ħal Safi fl-1924 u dam iservi għal iktar minn sitt snin f'dak ir-raħal rurali u pittoresk għalkemm maġenb l-ajruport u faċilitajiet militari. Huwa ħa hsieb, fost hwejjeġ oħrajn, li matul il-parrokat tiegħu jitlesta

l-arloġġ tal-knisja parrokkjali ta' San Pawl. Huwa ssokta bid-dmirijiet tiegħu ta' Kappillan fil-Floriana mill-1931 sa l-1952, jiġifieri għal iktar minn għoxrin sena. Huwa ssokta bil-hidma ufficjali u pastorali b'għaqa kbir, speċjalment għaliex il-Floriana kienet

ukoll vulnerabbli fi stat ta' gwerra minħabba l-qagħda tagħha fil-qalba tal-Port il-Kbir. Infatti, Dun Ang mexxa l-Floriana meta din il-belt kienet mhux biss kotrana bir-refuġjati tal-Kottonera iżda kienet mifnija bl-attakki mill-ajru u t-tfiġħ tal-bombi mill-ajruplani

tal-Assi.

Dun Angelo Ghigo kellu jħares il-ġens Furjaniz u l-opri artistici tiegħu, partikularment l-istatwa ġojjell tal-Qaddis Malti billi jiehu prekawzjonijiet halli jitharsu hajjiet umani u t-teżori tiegħu. Sfortunatament, huwa kellu jgarrab l-iktar dulur u sfiq il-qalb meta f'bumbardament feroċi tal-qawwiet tal-għedewwa fl-eqqel tal-kunflitt armat internazzjonali, tkissret il-koppla tat-tempju ewlieni u mietu bosta nies li kienu ġewwa. Dun Ang kellu esperjenzi wkoll sbieħ bħala Kappillan tal-Floriana bħal meta l-Kulleġġ tal-Kappillan flimkien mal-Eccellenza Tiegħu Monsinjur Isqof Emmanuel Galea Itaqqa' fl-okkażjoni tal-Ġublew Episkopali tal-Fidda ta' Monsinjur Mikiel Gonzi, u l-Papa Piju XII laħaq Assistent tat-Tron Pontifiċju. Huwa temm il-hidma tiegħu fil-Floriana meta kellu l-bidu ta' hatriet fil-Kattidral, l-ewwel bħala Kanonku, imbagħad bħala Arċipriet u fl-aħħarnett bħala Kantur. Monsinjur Ghigo, li kien konservattiv iżda tar-ruħ, għamel żmien eżaminatur tad-Dritt Kanoniku u l-Morali fl-Università ta' Malta.

Il-Perit Emmanuele jew aħjar Manwel Borg, li ma kien jigi xejn mill-aħwa Dun Ġuzepp u Pawl Borg, lanqas mis-Sur Robert Borg, huwa l-hames persunaġġ bilqiegħda fir-ritratt. Il-Perit Borg kien figura oħra tassew importanti mill-Floriana. Huwa twieled, trabba u għex hajtu kollha hawnhekk u kien bniedem ta' karità liema bħalha. Huwa kien imdaħħal sew fl-għaqda tal-*pro infantia* li kienet tiġbor hafna flus biex tgħin fil-kura medika ta' bosta tfal li kienu jimirdu zġħar meta l-mediċini kienu mhux skoperti jew rari. Il-Perit Borg iżżewweġ lis-sinjorina Ida Aloisia Cesareo, li kienet oħt is-Sur Albert Cesareo, li holoq l-assoċjazzjoni *pro infantia* sabiex titrazżan il-mortalità fost it-tfal. Is-sinjorina Ida Aloisia u s-Sur Albert Cesareo kienu wlied il-poeta s-Sur Paolo Cesareo u dixxendenti ta' Giuseppe Cesareo li ġie Malta fi żmien ir-Risorgiment fl-Italja.

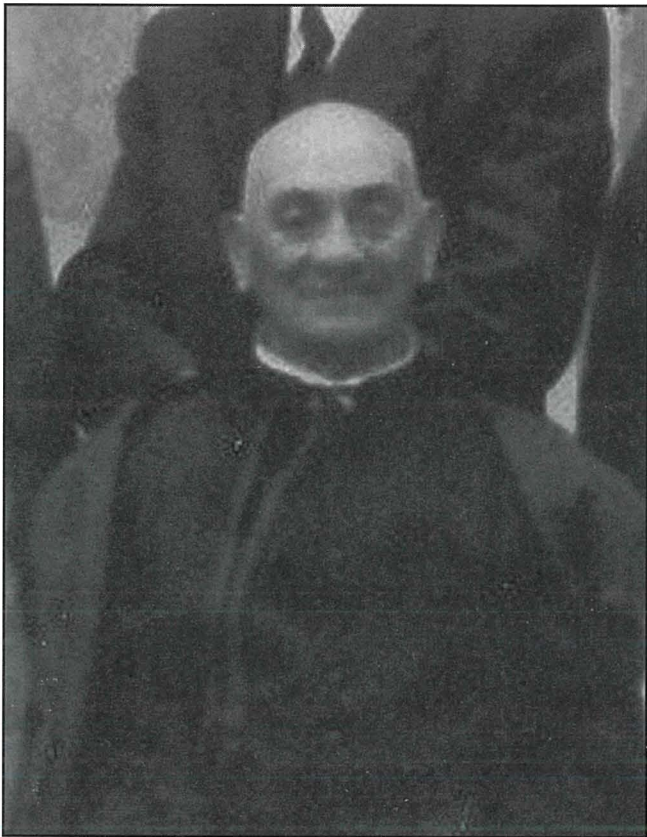
Il-Perit Manwel Borg jissemma hafna fit-Tielet Volum ta' 'Rajt Malta Tinbidel' ta' Dr Herbert Ganado li kien joqgħod bieb ma' bieb miegħu. Manwel Borg, li serva bħala Assessur fil-Kurja tal-Arcisqof fil-Floriana, hadem b'xejn lill-Kunvent tal-Kapuċċini tal-Floriana. Huwa tant kien benefattur kbir tal-Ordni tal-Kapuċċini tal-Floriana, li hażżeż il-pjanta tal-knisja tal-Madonna ta' Lourdes mingħajr hlas. Huwa kien il-Perit li għamel il-pjanta biex

isir tibdil fil-knisja ta' San Franġisk 'Ta' Putirjal' u li dwarha nqala' bosta nkwiet billi kienet meqjusa bhala monument li ma kellux ikollu alterazzjonijiet skont att leġislattiv li kien jitratta l-protezzjoni tal-antikitajiet. Il-Perit Borg kellu hafna bini fl-inhawi ta' Pjazza Fosos fil-

Floriana, u li kien magħruf bhala 'Il-Bini tal-Perit Borg'. Il-Perit Borg kien bniedem versatili hafna fil-professjoni tiegħu u popolari hafna fost il-ġudikanti tal-qrati Malti. Huwa kien jinhatar regolarment biex ifassal perijzi li kienu jkunu meħtieġa f'kawzi ċivili.

Reverendu Dun Ġuzepp Borg, li jidher bil-qiegħda fin-nofs, huwa l-persunaġġ li minhabba fih inġabru flimkien id-dinjitarji fir-ritratt. Huwa ċelebra l-ħamsin sena mis-saċerdozju tiegħu proprju fl-okkażjoni immortalizzata bis-saħħa tal-fotografija. Dun Ġuzepp kien mill-Floriana u kien mill-familja "Tal-Qasab". Huwa sar saċerdot fit-18 ta' Diċembru, 1897. Huwa kien qassis ħabrieke bil-bosta fl-oqsma kollha spiritwali u pastorali tal-Floriana. Huwa kien iqaddes regolarment fil-quddiesa tas-

sebgħa ta' filgħodu. Huwa kien ferrieħi ferm u dejjem johroġ b'xi ċajta. Huwa kien sewwa sew minn Triq San Franġisk iżda fl-aħħar ta' ħajtu għex fid-dar tar-residenza li kienet tmiss mal-Konservatorju ta' San Kalcidonju jew is-Seminarju, illum il-Kurja Arciveskovili. Dun Ġuzepp kien Kappillan tal-Isptar San Vincenz De Paule kif ukoll għamel żmien Prokuratur tal-Monasteru ta' Santa Marija Maddalena fil-belt Valletta, fejn illum insibu l-Evans Buildings, li fih kien jilqa' l-"Madaleni" jew xbejbiet repentiti jew konvertiti. Dun Ġuzepp ma tantx kellu ħajja twila wara din l-okkażjoni, anzi huwa għex madwar xahar, għaliex huwa ħalla dan il-wied ta' dmugh fl-età ta' 76 sena fit-23 ta' Jannar 1948.

Il-Kommendatur Edgar Montanaro huwa s-seba' figura bilqiegħda fir-ritratt fuq il-lemn ta' Dun Ġuzepp Borg. Il-Kommendatur Montanaro twieled ukoll il-Floriana u studja fir-Robinson's Collegiate School, il-Liceo kif ukoll fl-Università ta' Malta. Huwa hadem ħajtu kollha f'għadd ta' oqsma tas-servizz ċivili u militari.

Huwa beda l-karriera tiegħu bhala uffiċjal pubbliku fit-Teżor, kompla fil-Labour Bureau u kien Segretarju fi hdn il-Ministeru tal-Ġustizzja fl-1927-1930. Huwa kien Deputat Reġistratur fil-Qrati Superjuri, fl-Uffiċċju tal-Awditur, l-Uffiċċju tal-Lwogotenent

Gvernatur u Agent Superintendent fir-Reformatory. Huwa lahaq Kummissarju għal Għawdex u serva f'dik il-kariga mill-1944 sal-1956. Huwa kien ukoll Kap tal-Uffiċċju tal-Posta bejn l-1956 u l-1959. Huwa kien ukoll Sotto-Segretarju fl-Uffiċċju tal-Prim Ministru qabel irtira bl-età. Huwa l-kittieb ta' għadd ta' studji storiċi fuq Malta u kien espert fuq l-Arkivji tal-Ordni ta' San Ġwann. Huwa kien appuntat f'għadd ta' Ordnijiet fosthom l-Ordni ta' San Ġwann ta' Gerusalem u Kommendatur tal-Ordni ta' San Ġorġ il-Kbir. Huwa rċieva l-*Coronation Medal* fl-1953. Huwa kien membru għal bosta snin fis-*Society for Army Historical Research* ta' Londra.

It-tmien persunaġġ bilqiegħda huwa l-Kanonku Emmanuel Bartoli. Huwa twieled il-belt Valletta u kien prim kuġin ta' Dun Salvino

Bartoli Galea, editur tal-Lehen is-Sewwa. Manwel kien mixhnut għas-saċerdozju sa minn meta kien ċkejken u kien l-ewwel maħtur Kanonku Primiċerju tal-Kollegġjata ta' San Pawl Nawfragu ta' belt twelidu fejn kellu jgatta' ħajtu f'servizzi spiritwali u pastorali ta' kull xorta. Huwa studja għas-saċerdozju u kien ordnat fit-23 ta' Settembru, 1916. Huwa kien attiv ħafna fil-parroċċa tiegħu iżda kien ukoll figura preżenti ħafna fil-parroċċa tal-Floriana. Huwa kien maħtur Kurat tal-Kollegġjata fl-1938 iżda ma qatax milli jgħin fil-parroċċa tal-Floriana. Huwa kellu jirtira għal xi snin wara li fl-1951 kellu jagħmel intervent kirurġiku. Huwa dlonk kien maħtur Kanonku Teżorier tal-Kollegġjata Pawlina malli kompli bix-xogħol saċerdotali tiegħu. Huwa kien konferit bid-dinjità ta' Kamrier Sigriet tal-Qdusija Tiegħu l-Papa. Huwa miet fid-Dar Pax et Bonum il-Mosta fl-età venerabbli ta' 90 sena fl-1982.

Monsinjur Carmelo Bonnici huwa d-disa' persuna bilqiegħda. Huwa kien ħu Monsinjur Nerik u allura dinjitarju ieħor Furjaniz fl-istorja tal-Knisja lokali fis-seklu għoxrin. Anzi, huwa mexa fuq il-passi ta' ħuh li kien ikbar minnu ħames snin. Monsinjur Karm studja s-Seminarju kif ukoll fl-Universtità ta' Malta. Huwa sar saċerdot fit-23 ta' Lulju 1922 u ggradwa B.L.Can u D.D. fl-4 ta' Ottubru tal-istess sena. Huwa kien bħal ħuh maħtur Kanonku Teżorier tal-Kollegġjata tal-Isla iżda fi żmien sentejn huwa kien elett Prepostu tal-Insinji Kollegġjata Bażilika ta' Birkirkara. Huwa serva għal 11-il sena li matulhom tpoġġiet il-qanpiena l-kbira fl-1932. Hu rriżenja mill-kariga ta' Prepostu meta kien nominat Professur tat-Teoloġija Morali fl-Ateneju fl-1935. Huwa kien jinqeda ħafna bin-noti tal-predeċessur tiegħu Reverendu Carmelo Zammit, iżda kien jużufriwixxi mill-kariżma tiegħu. Huwa baqà magħruf għall-oratorja eċċellenti tiegħu. Huwa ddedika ħajtu għall-ħajja akkademika iżda matul il-karriera

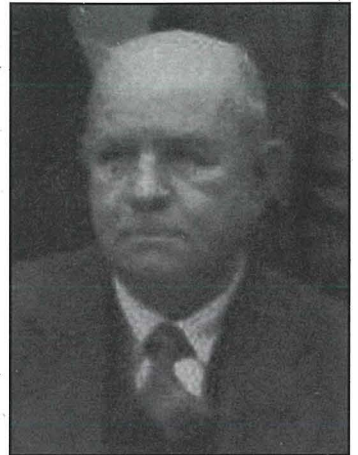
tiegħu fl-edukazzjoni terzjarja huwa kien ukoll installat bħala Kanonku Koadjutur tal-Kapitlu tal-Katidral tal-Imdina kif ukoll Vigarju Djoċesan għall-Ordni jiet Reliġjużi Femminili. Huwa kellu sehem importanti fl-Assemblea Nazzjonali li ħadmet

biex jinkiseb mill-ġdid il-gvern responabbli f'Malta fl-1947. Huwa miet ta' 65 sena fl-1961 u ndifen fil-Katidral tal-Imdina.

Sir George Borg huwa l-persuna ġ li jidher it-tieni bilqiegħda fuq il-lemin. Huwa kien proprjament mill-belt Valletta u studja fl-Universitajiet ta' Malta u Catania fejn iggradwa fid-Dritt. Huwa attenda wkoll korsijiet ta' speċjalizzazzjoni f'Ruma u l-Ingilterra u kien abbli ferm fl-ilsna, speċjalment fl-Ingliż u t-Taljan. Huwa kkontesta għal siggu fl-Assemblea

Legislativa fl-interess tal-Constitutional Party fl-elezzjonijiet tal-1924 u l-1927 iżda ma kienx elett. Madanakollu, huwa reġa' kkontesta u tela' fis-Senat fl-1932 u fil-Kunsill tal-Gvern fl-1939. Huwa kien il-mexxej tal-maġġoranza eletta meta Lord Strickland miet fl-1940. Huwa

kien ukoll membru tal-Kunsill Eżekuttiv u kien chairman ta' għadd ta' kummissjonijiet u bordijiet. Huwa kien għal bosta snin editur tal-Malta Daily Herald. Huwa laħaq Prim Imħallef fl-1941 u rċieva l-George Cross f'isem il-poplu Malti mingħand il-Gvernatur Lord Gort għan-nom tal-Gvern Ingliż sena wara. Huwa ssokta jipresjiedi s-seduti tal-qrati minkejja l-ħbit mill-ajru tal-ajruplani tal-ghadu. Huwa wegga' ħafif waqt air-raid meta kien qiegħed jamministra l-ġurament lil Lord Gort f'Kalafrana. Sir George kien prolificu ħafna fil-qasam tal-letteratura u l-liġi u nsibu, fost il-pubblikazzjonijiet tiegħu, iż-żewġ xogħlijiet interessanti La Storia del Diritto Roman, The Influence of the Laws of England on Maltese Legislation, kif ukoll il-ġabra ta' poeziji mill-isbaħ u sinjifikattivi Viator Errans.

Fl-aħħarnett, Dr Giuseppe Caruana Colombo jidher l-aħħar wieħed u l-ħdax-il persuna bilqiegħda fir-ringiela ta' quddiem. Huwa kien minn Ħaż-Żabbar iżda għamel żmien joqgħod mal-familja tiegħu l-Floriana. Huwa studja fil-Liceo u fl-Università ta' Malta mnejn iggradwa bħala Duttur tal-Liġi fl-1922. Huwa kien ukoll interessat fil-politika u kkontesta f'isem il-Partit Nazzjonalista fl-1927 u fl-1932 iżda ma kienx elett. Huwa beda l-karriera tiegħu legali bħala kompilatur tas-sentenzi tal-qrati superjuri. Huwa kien maħtur Maġistrat

fl-1939. Huwa kien ukoll Assessur u Maġistrat tal-Bord tal-Kontroll tal-Ikel matul it-Tieni Gwerra Dinjija kif ukoll Chairman tal-Qorti tal-Inkjesta Marittima, tal-Bord tal-Ispejjeż tal-Bini kif ukoll tal-Bord tal-Kummissarji Speċjali. Huwa kien maħtur Imħallef fl-1949 kif ukoll President tat-Tribunal tal-Arbitrazzjoni u tal-Bord tal-Arbitrazzjoni tal-Art. L-Imħallef Caruana Colombo kien ukoll eżaminatur fil-Fakultà tal-Ligi, fl-Università ta' Malta għal numru konsiderevoli ta' snin. Huwa rċieva l-Coronation Medal fl-1953.

Iċ-ċittadini li xxierku biex ifakkru l-50 sena ta' saċerdozju ta' Dun Ġużepp Borg "Tal-Qasab" huma wħud minn għadd ikbar ta' personalitajiet li bis-saħħa tal-attivitajiet u l-interessi tagħhom li wettqu matul haġġithom, kemm fil-lokalitajiet tagħhom kif ukoll lil hinn fuq il-livell nazzjonali u internazzjonali, tista' titkejjel il-personalità u l-istatus għoljin tal-Floriana fi ġrajjet l-imghoddi ta' art twelidna.

Q **U** **A** **L** **I** **T** **Y** **S** **E** **R** **V** **I** **C** **E** **C** **H** **O** **I** **C** **E**

A new name backed by decades of experience

Producers of frozen foods such as tortellini, ravioli, cheesecakes, sausage rolls, meat pies, pizza Antonio and other packed pastry products, also Catering for all occasions.

Neriku Confectionery Ltd.
KW 27A, Industrial Estate, Kordin.
Tel: 21 660505/6/7 Fax: 21 660508.

We are growing to serve you better.

e-mail: neriku@maltanet.net